

ŽIVLJENJE LAZARČKA
S TORMESA

prevedel Niko Košir

Pri redakciji besedila *Življenje Lazarčka s Tormesa* smo zaradi uskladitve s sodobnimi pravopisnimi normami odpravili nekatere skladenjske in slogovne posebnosti.

Predgovor

Jaz menim, da je prav, če za tako znamenite reči, ki po naključju zanje ni nihče še nikoli slišal in jih ni videl, zvedo mnogi, in da ne ostanejo zakopane v grobu pozabe, zakaj nemara bo kdo, ki jih bo bral, našel v njih kaj po svoji všeči, tiste, ki ne bi segli tako globoko, pa bodo vsaj zabavale. Glede tega pravi Plinij, da ni knjige, naj bo še tako slaba, v kateri ni ničesar dobrega.* Zlasti še, ker okusi niso enaki, saj je na tisto, kar ta ne jé, oni ves nor: prav tako vidimo, da imajo stvari, ki so nekaterim prav malo mar, drugi v čislih. In to je treba imeti pred očmi, da ne uničimo in zavržemo nobenega spisa, razen če je res sila odvraten, pač pa da z njim seznanimo vse, posebno če ni škodljiv in če nam lahko obrodi kak sad. Če namreč ne bi bilo tako, bi le malokdo pisal za enega samega, zakaj pisateljjevanje je naporno delo, in tisti, ki se ga že lotijo, hočejo biti nagrajeni, ne z denarjem, temveč s tem, da ljudje njihova dela vidijo in bero in da jih hvalijo, če jih pač imajo za kaj. In glede tega pravi Cicero: »Čast redi umetnosti.«**

Ali menite, da vojščak, ki se prvi povzpne na lestev, bolj črti življenje? Kje neki; želja po pohvali ga peha v nevarnost. V umetnosti in književnosti je ista pesem. Bogoslovec pridiga prav imenitno, in to je človek, ki si čez vse želi dobro našim dušam; pa vprašajte milostnega gospoda, ali mu je nadležno, kadar mu pravijo: »O kako čudovito vam je tekla beseda, prečastiti!« Strahopetno, da se ne bi mogel bolj, se je bál gospod don Tainta, in vendar je podaril železni

* Prim. Plinij Mlajši, *Pisma*, III, 5: »Dicere etiam solebat (Plinius senior) nullum esse librum tam malum, ut non aliqua parte prodesset.« (Ta in vse naslednje opombe v knjigi so prevajalčeve.)

** Prim. *Razprave v Tuskulu*, I, 2: »Honor alit artes.«

oklep glumaču, ki ga je hvalil, da je od sile imenitno mahal s kopjem. Kaj bi mu dal, ko bi bilo res?

In vse gre po tem kopitu. Tudi sam, priznam, nisem bolj svet kakor moji sosede in ne bi mi bilo narobe, če bi to nepomembno stvarco, ki jo pišem v svojem rovtarskem slogu, vzeli za mar in se z njo kratkočasili vsi, ki jim bo to branje všeč, in če bi vedeli, da živi človek, ki je imel toliko sreče, se znašel v tolikih nevarnostih in se ga je držala tolikšna smola.

Lepo vas prosim, milostni gospod,* sprejmite skromno darilo iz rok človeka, ki bi prišel pred vas z bogatejšim darom, če bi bila njegova moč tolikšna kot njegova želja. In ker pišete, milostni gospod, naj vam o svojih pripetljajih pišem in vam poročam čim bolj na široko, se mi je zdelo prav, da se jih ne lotim na sredi, temveč pri začetku, da boste o meni vedeli vse od kraja, pa tudi zavoljo tega, da tisti, ki so podedovali plemenit stan, razmislijo, kako malo smo jim dolžni, zakaj Usoda je bila do njih pristranska, in koliko več so storili tisti, ki jim je bila sovražna, pa so vendarle, na vso moč in okretno veslaje, zajadrali v varen pristan.

* Ta *milostni gospod* naj bi bil neznani prijatelj nadžupnika pri sv. Odrešeniku v Toledu, kakor je razvidno iz sedmega poglavja.

Prvo poglavje

Lazar pripoveduje o svojem življenju in čigav sin je bil

No, najpoprej vedite, milostni gospod, da mi pravijo Lazar s Tormesa in da sem sin Tomaža Gonzáleza in Antonije Pérez, ki sta doma iz salamanške vasi Tejares. Na svet sem prišel na reki Tormes, od tod tudi moj priimek, in sicer takole: moj oče, Bog mu greh odpusti, je moral skrbeti za mlin na pristavi, ki leži na bregu te reke. V njem je bil mlinar več kot petnajst let. In ko je bila mati neko noč na pristavi, z menoj v životu, so jo popadli krči, pa me je kar tam rodila; tako po pravici lahko rečem, da sem se rodil na reki.

Potlej, ko sem bil osemleten fantič, so mojemu očetu očitali, da grdo pušča kri vrečam tistih, ki so prinašali tja mlet,* ga zaradi tega prijeli, pa je priznal in ni tajil in je zavoljo pravice preganjanje trpel. Zaupam v Boga, da je zveličan, zakaj evangelij pravi: blagor tistim.** Tisti čas je prišlo do vojske z Mavri in med vojščaki je bil tudi moj oče, ki so ga prav tedaj izgnali zavoljo že omenjene nezgode, in sicer kot konjar nekega viteza, ki je bil tam, in je kot zvest služabnik hkrati s svojim gospodom sklenil življenje.

Ko je moja ovdovela mati videla, da je brez moža in brez zavetja, se je odločila, da se zateče k dobrim in tako postane ena od njih, pa je prišla živeti v mesto. Najela si je hišico, kuhala študentom hrano in prala perilo konjarjem komendnika pri Sv. Magdalení, in tako pač obiskovala konjušnice.

* Kradel je iz njih moko.

** ... ki so zaradi pravičnosti preganjani. Eden od evangelijskih blagrov; sklicevanje nanj je tu kajpak precej dvomljive vrednosti.

Pri tem se je pobleže seznanila z nekim temnopoltim človekom, enim od tistih, ki so skrbeli za živino. Ta je večkrat prišel k nam domov in je zjutraj odhajal. Spet drugič je sredi belega dne prihajal pred duri, češ da kupuje jajca, in je hodil v hišo. Meni spočetka njegovi obiski niso bili po volji in bal sem se ga, spričo njegove temne polti in robatega vedenja; a potlej, ko sem videl, da se z njegovim prihajanjem izboljšuje hrana, sem ga srčno vzljubil, zakaj vselej je prinašal kruh, kose mesa, pozimi pa drva, s katerimi smo se greti.

To gostoljubje in ti pomenki so trajali toliko časa, da mi je mati naposled podarila zelo srčkanega zamorčka, ki sem ga zibal in pomagala greti. In spominjam se, da je nekoč, ko se je moj črni očim igral s fantičkom in je otrok videl, da sva mati in jaz bela, on pa ne, v strahu pobegnil od njega k moji materi, kazal nanj s prstom in čebljal: »Mama, bavbav!« Zamorec se je zasmel in dejal: »Pankrt!«

Čeprav sem bil še zelo mlad, sem si te besede svojega bratca zapomnil in si dejal: »Koliko jih je najbrž na svetu, ki beže pred drugimi, ker ne vidijo samih sebe!«

Naša usoda je hotela, da so Zaidovi obiski (tako je bilo zamorcu ime) prišli na skrbnikova ušesa, pa so naredili preiskavo in ugotovili, da je kradel najmanj polovico ječmena, ki so mu ga dajali za živino, pa otrobe, drva, čohala, predpasnike, namenoma je izgubljal konjske odeje in ponjave, kadar pa ni imel ničesar drugega, je živalim snemal podkve in je z vsem tem prihajal k moji materi, da bi zredila mojega bratca. Ne čudimo se torej duhovniku ali redovniku, če kradeta, prvi revežem, drugi pa v samostanu, za svoje svetopevnice ali da pomagata komu drugemu, če vidimo, da je ljubezen naganjala k temu celo ubogeja sužnja.

In vse, kar sem omenil, so mu dokazali in še več, zakaj meni so med zasliševanjem grozili, pa sem kot otrok odgovarjal in odkrival, kar sem strahoma vedel, celo tisto o podkvah, ki sem jih po materinem naročilu prodal nekemu kovaču.

Mojega ubogega očima so prebičali in obesili, moji materi pa so poleg običajnih sto udarcev z bičem naložili za kazen še to, da se ne sme več prikazati v hiši omenjenega komendnika in ne sprejemati v svoji usmiljenja vrednega Zaida.

Da ne bi šla še krava, kamor je šlo tele, se je revica potrudila in izpolnila, kar so ji sodili. Da bi se izognila nevarnosti in se umaknila hudobnim jezikom, se je odpravila služiti v gostišče de la Solana. Tam je, potrpežljivo prenašajoč mnoge nevšečnosti, bratcu pomagala, da se je naučil hoditi, meni pa, da sem postal okreten fantič, ki je gostom že hodil po vino in sveče in druge reči, po katere so me pošiljali.

Tisti čas je prišel in se v gostišču nastanil neki slepec. Zazdelo se mu je, da bi mu bil dober za vodnika, pa je poprosil zame pri materi. Mati me je priporočila in mu rekla, da sem sin dobrega človeka, ki je za slavo vere padel v bitki pri Gelvesu,* in da zaupa v Boga, da očetu ne bom delal sramote, in da ga prosi, naj lepo ravna z mano in naj skrbi zame, ker sem sirota. Slepí je odgovoril, da bo tako delal in da me ne jemlje za hlapčiča, temveč za sina. Tako sem torej začel služiti in biti za vodnika svojemu staremu novemu gospodarju.**

Ko sva nekaj dni prebila v Salamanki, se je mojemu gospodarju zazdelo, da bera ni po njegovi všeči, pa je sklenil oditi od tam. Ko sva se odpravljala, sem šel po slovo k materi in oba sva jokala, ko me je blagoslavljalala in govorila:

»Sin, dobro vem, da te ne bom več videla. Glej, da boš pošten, in Bog naj te vodi. Zredila sem te in te spravila k dobremu gospodarju, zdaj si pa sam pomagaj!«

In tako sem se pridružil svojemu gospodarju, ki je čakal name.

* Leta 1510.

** *Novemu*, ker je šele stopil k njemu v službo, *staremu* – po letih.

Odpravila sva se iz Salamanke in prišla na most. Ob vhodu nanj stoji kamnita žival, nekakšen bik. Slepec mi je ukazal, naj stopim bliže k živali, in ko sem se postavil tja, mi je rekel:

»Lazar, prisloni uho k temu biku, pa boš slišal glasen šum v njem.«

Jaz sem tebi nič, meni nič stopil bliže, misleč, da je tako. In ko je začutil, da imam glavo ob kamnu, je urno stegnil roko in me počestno butnil ob vražjega bika, da me je več kot tri dni bolela buška, ter mi dejal:

»Prismoda, uči se: slepčev hlapčič mora vedeti za spoznanje več kot vrag.«

Na vsa usta se je režal šali.

Zazdelo se mi je, da sem se tisti hip zbudil iz preproščine, v kateri sem kot otrok spal. Sam pri sebi sem dejal: »Prav ima: bistrih oči in preudaren moram biti, zakaj sam sem in misliti moram na to, kako bom prišel na zeleno vejo.«

Začela sva najino pot in že v nekaj dneh me je naučil beraške latovščine. Ko je videl, da sem odprte glave, je bil od sile vesel in je govoril:

»Ne zlata ne srebra ti ne morem dati, pač pa boš od mene izvedel mnogo nasvetov za življenje.«

In tako je bilo, zakaj za Bogom mi je on dal življenje, in čeravno je bil slep, me je razsvetlil in izučil za pot življenja.

Prav rad, milostni gospod, vam pripovedujem te otročarije, da pokažem, kakšna vrlina je v tem, če se znajo nizki ljudje povzpeti, in kakšen greh, če se visoki pustijo ponižati.

No, če se povrnem k svojemu dobremu slepcu in pripovedujem o njegovih zadevah, naj vaša milost ve, da odkar je Bog ustvaril svet, ni naredil nikogar, ki bi bil tako zvit in premeten. V svoji obrti je bil pravi orel. Sto in več molitev je znal iz glave. Imel je nizek, miren in sila zvonek glas, da je odmevalo po vsej cerkvi, kjer je molil. Med molitvijo je v drži in na licih znal hliniti ponižnost in pobožnost, ne

da bi pri tem, kakor ponavadi delajo drugi, krilil z rokami, se pačil z usti ali zavijal z očmi. Vrh tega je poznal še tisoč drugih načinov in poti, da je izvabljal denar. Govoril je, da zna molitve za mnoge in različne namene: za nerodovitne žene, za tiste pri porodu, za nesrečno poročene, da bi jih možje radi imeli. Nosečnicam je prerokoval, ali bo sin ali hčerka. Glede zdravilstva je trdil, da Galen ni vedel pol toliko kot on o kočnikih, omedlevicah in boleznih maternice. Skratka, komaj mu je kdo rekel, da ga kaj boli, že mu je govoril: »Naredite to in to, storili boste ono, natrgajte tako in tako zel, vzemite to in to korenino.« Zato je vse drlo za njim, posebno ženske, ki so verjele vse, kar jim je tvezil. Pri njih je z omenjenimi umetnijami žele velike dobičke in je v enem mesecu zaslužil več kot sto slepih vse leto.

Ampak prav tako želim, da veste, milostni gospod, da pri vsem tem, kar si je pridobil in kar je imel, še nikoli nisem videl takega skoporitneža in stiskača; pri njem sem umiral od lakote in mi niti pol potrebnega ni privoščil. Resnico govorim: ko si s svojo iznajdljivostjo in prekanjenostjo ne bi znal pomagati iz zadrege, bi me bilo večkrat konec od lakote. Ampak čeprav je vedel vraga in pol in skrbno pazil na vse, sem mu skrivaj hodil v škodo, tako da sem vselej ali vsaj velikokrat prišel do večjega in boljšega deleža. V ta namen sem si večkrat privoščil z njim prav peklenške šale in o nekaterih vam bom povedal, čeravno se vse niso končale meni v prid.

Kruh in vse druge reči je prenašal v platneni malhi, ki se je zgoraj zaklepala z železnim obročem, žabico in ključem. Kadar je kaj zlagal v to malho ali jemal iz nje, je tako skrbno pazil in tako zlagoma vse preštel, da mu živ krst na svetu ne bi izmaknil niti drobtine. Jaz pa sem jemal tisto revščino, ki mi jo je dajal in ki je bila pospravljena v manj kot dveh grižljajih.

Potlej ko je zaklenil žabico in bil s svojimi mislimi drugod, meneč, da mi kaj drugega roji po glavi, sem skozi ozek šiv, ki sem ga na eni

strani vreče večkrat razparal pa spet zašil, puščal kri škrti malhi in jemal iz nje, ne koščke kruha, ampak poštene brtavse, praženo slanino in klobase. Tako sem izbiral primeren čas, da sem prestrezal, a ne žogo, temveč vražjo praznino, ki mi jo je vrtal hudobni slepec.

Vse, kar sem lahko izmaknil in nakradel, sem hranil v kovancih po pol beliča. Kadar so ljudje slepcu naročali molitve in mu dajali cel belič, mu ga niti dobro niso pomolili, ko je že izginil v moja usta, na njegovem mestu pa se je znašlo pripravljenega pol beliča, in naj je slepec še tako urno stegnil roko, se je beliču ob moji zameni prava vrednost zmanjšala za polovico. Hudobni slepec se mi je pritoževal, ker je pri priči otipal in spoznal, da ni cel belič, in je tarnal:

»Kako za vruga, da mi sedaj, odkar si ti pri meni, dajejo samo po pol beliča, poprej pa so mi velikokrat plačevali belič pa tudi cel maravedi? Te smole si najbrž ti kriv.«

Prav tako je krajšal molitve in jih niti pol ni odmolil, ker mi je ukazal, naj ga tedaj, ko bo tisti, ki je molitev naročil, odšel, pocukam za rob pelerine. In tako sem tudi delal. Pri priči je spet začel na glas vpiti, kar ponavadi pravijo: »Kdo hoče, da mu izmolim to in to molitev?«

Kadar sva jedla, je imel navado postaviti zraven sebe bokalček vina. Jaz sem ga sprva nemudoma pograbil, ga nekajkrat na tihem poljubil in spet postavil na prejšnje mesto. Ta pesem pa je bila kmalu preč, zakaj po požirkih je spoznal, da vina manjka. Da bi bilo v prihodnje na varnem, odtlej nikoli ni dajal bokala iz rok, temveč ga je trdno držal za ročaj. Ni pa imel magneta, ki bi vino tako vleklo k sebi, kakor sem ga jaz z dolgo rženo slamo, ki sem si jo v ta namen pripravil, jo vtikal v vrat bokala, mu srkal vino in ga puščal pod varno streho. Ker pa je bil mrcina tako prebrisan, mislim, da me je izvohal, in je od tedaj spremenil naklep, posajal bokal med noge, ga mašil z roko in tako varno pil.

Jaz pa sem se vina navadil in mi brez njega ni bilo obstanka. Ker sem videl, da mi zdravilo s slamico ne koristi in mi ne pomaga, sem sklenil na dnu bokala narediti ozko luknjico za tenek curek, ki sem jo narahlo zamašil z drobceno voščeno kepico. Kadar sva jedla, sem se delal, ko da me zebe, in sem zlezal med noge ubogega slepca, da bi se pogrel ob bornem ognju, ki sva ga kurila; ob njegovi toploti se je vosek brž raztopil, saj ga je bilo prav malo, in curek mi je začel teči v usta, da me vrag vzemi, če je šla kaka kapljica v izgubo. Ko je siromak hotel piti, ni našel ničesar. Strahoma se je čudil, preklinjal se je, pošiljal k vragu bokal in vino, ne vedoč, kaj bi utegnilo biti.

»Pa ne boste rekli, stric, da ga jaz pijem,« sem govoril, »saj ga ne spustite iz rok.«

Vendar je tolikokrat obrnil bokal in ga vsega pretipal, da je našel luknjo in odkril goljufijo, a se je delal, ko da ni ničesar opazil. Že naslednji dan pa, ko sem spet kot ponavadi srkal svoj bokal, ne misleč na škodo, ki mi jo je nasnoval, in ne na to, da mi je hudobni slepec na sledi, in sem kot običajno sede lovil vase sladke požirke, z glavo obrnjeno proti nebu in z nekolikanj priprtimi očmi, da bi prijetneje užival slastno tekočino, je obupani slepec začutil, da je zdaj čas, ko se mi lahko maščuje, pa je oberoč dvignil sladki in grenki bokal in mi ga z vso silo treščil v usta. Pri tem je, kot rečeno, uporabil vse svoje moči, tako da je ubogi Lazar, ki ni nič takega pričakoval, narobe, kakor drugekrati je bil brez skrbi in vesel, prav zares mislil, da je nebo z vsem, kar je na njem, zgrmelo nadenj.

Udarec je bil tako silen, da me je omamil in sem omedlel, bokal bokalasti pa tolikšen, da so se mi njegovi kosci razleteli po glavi in me na več krajih ranili, in da mi je izbil zobe, brez katerih sem ostal prav do današnjega dne. Od takrat sem sovražil hudobnega slepca, in čeprav me je imel rad, se mi dobrikal in me zdravil, sem dobro videl, da je bil vesel okrutne kazni. Z vinom mi je izpral rane, ki mi jih je naredil s koščki bokala, in mi smehljaje govoril:

»Kaj meniš, Lazar? Tisto, zavoljo česar si zbolel, ti celi rane in daje zdravje.«

In še druge duhovitosti, ki pa se meni niso zdele bogve kako imenitne.

Potlej, ko sem že napol pozdravil svoje nesrečne odrgnine in podplutbe, sem ob misli, da se me bo z nekaj takimi udarci okrutni slepec še znebil, sklenil, da se raje sam znehim njega; vendar tega nisem storil kar takoj, saj sem hotel stvar zanesljiveje in zase koristneje izpeljati. Čeprav bi bil hotel potlačiti svojo jezo in slepcu odpustiti tisti bokalasti bokal, za to ne bi imel priložnosti, ker je hudobni slepec od takrat prav grdo ravnal z mano, me brez vzroka in povoda tepel, klofutral in mi pulil lase. In če ga je kdo vprašal, zakaj tako grdo dela z mano, je pri priči povedal zgodbo o bokalu:

»Kaj mislite, da je tale moj fantič nedolžno jagnje? No, le poslušajte, ali bi sam vrag znal zagosti kaj podobnega!«

Ljudje, ki so ga slišali, so se križali in govorili:

»Lej, kdo bi si mislil – otrok, pa taka hudobija!«

Na ves glas so se smejali ukani in mu prigovarjali:

»Le kaznujte ga, le kaznujte ga, saj vam bo Bog povrnil.«

In slepec ob taki potuhi nikoli ni počel drugega.

Zato pa sem ga vselej vodil po najslabših poteh, in to namenoma, da bi mu prizadejal čim več škode: če je bilo kamenje, čezenj, če blato, po najglobljem. Zakaj tudi če sam nisem hodil po najbolj suhem, sem si z veseljem iztikal eno oko, da sem le iztaknil obe tistemu, ki ni imel nobenega. Ob tem mi je z zgornjim koncem svoje palice tipalice otipaval tilnik, ki je bil vedno poln bušk in ga je s svojimi rokami ogolil. In čeprav sem se zaklinjal, da tega ne delam iz hudobije, temveč ker ne najdem boljše poti, mi ni nič pomagalo in mi ni več verjel: tako tenek nos je imel in tako sila prevejan je bil, mrha.

Da pa boste, milostni gospod, videli, kako daleč je segla iznajdljivost tega prebrisanega slepca, vam bom povedal o enem od mnogih dogodkov, ki sem jih doživel z njim, dogodku, ki je, kot se mi zdi, jasno izpričal njegovo nazarensko prevejanost. Ko sva odrinila iz Salamanke, se je namenil v kraje okrog Toleda. Dejal je, da zato, ker so tam ljudje bogatejši, čeprav bolj neradi dajejo vbogajme. Opiral se je na tale pregovor: Več da škrti kot goli. Na tej poti sva obredla najboljše kraje. Kjer je naletel na dober sprejem in zaslužek, sva se ustavila, kjer pa ne, sva tretji dan pobrala šila in kopita.

Primerilo se je, da sva ob trgatvi prišla v vas Almorox, in eden od trgačev mu je dal grozd vbogajme. In ker ponavadi z brentami grdo ravna, pa tudi ker je tedaj grozdje že zelo zrelo, se mu je grozd v roki osipal. Ko bi ga bil vrgel v malho, bi se spremenil v mošt in vse bi zmočil. Pa se je domislil, da priredi pojedino, malce zato, ker grozda ni mogel odnesti s sabo, malce pa zato, da bi mi naredil veselje: tisti dan me je namreč že nekajkrat obrcal in namahal. Sedla sva na nasip, pa je rekel:

»Zdajle ti bom pokazal svojo darežljivost, in sicer tako, da bova oba obirala jagode s tegale grozda in boš ti dobil pri tem prav tolikšen delež kot jaz. Podelila ga bova pa takole: najprej boš ti pozobal jagodo, potlej jaz, a obljubiti mi moraš, da boš vsakič vzel samo eno. Sam bom ravnal enako, dokler ne obereva vsega, in tako ne bo nobeden opeharjen.«

Ko sva se tako pogodila, sva se lotila obiranja, a že pri drugi jagodi si je mrcina premislil in začel jemati po dve in dve, meneč, da najbrž počenjam isto. Ko sem videl, da se ne drži domenka, se nisem zadovoljil s tem, da hodim vštric, ampak sem šel še dlje: po dve in dve ter tri in tri in kakor sem mogel, sem jih jedel. Ko sva grozd obrala, je za hip poddržal pecelj v roki, zmajal z glavo in dejal:

»Lazar, ogoljufal si me. Pri Bogu bi prisegel, da si jedel po tri in tri jagode.«

»Nisem,« sem tajil, »ampak zakaj to sumite?«

»Veš, po čem vidim, da si jedel po tri in tri? Po tem, ker sem sam jedel po dve in dve, pa si molčal.«

Zasmejal sem se sam pri sebi, in čeprav še fantič, sem si dobro zapomnil duhovito slepčevo umovanje.

A da ne bom dolgovezil, bom preskočil pripoved o mnogih mi-kavnih in omembe vrednih rečeh, ki so se mi primerile pri tem mojem prvem gospodarju, ker bi rad povedal, kako sem vzel slovo od njega, in s tem končal.

Bila sva v Escaloni, v vasi vojvode z njenim imenom, v krčmi, pa mi je dal kos klobase, da bi mu jo spekel. Ko je bila klobasa pečena in je pojedel v masti prepečene rezine kruha, je vzel iz mošnjička maravedi in mi ukazal, naj stopim v gostilno po vino. Vrag mi je nastavil pred oči priložnost, ki, kakor pravijo, dela tatu: blizu ognjišča je ležala majhna, podolgovata puhla repa, vržena tja najbrž zato, ker ni bila za v lonec.

No, ker sva bila tam čisto sama, mene pa je grudil požrešen tek, ki mi ga je zbudil slasten vonj klobase (vedel sem, da lahko uživam samo v vonju), sem, ne meneč se za to, kar bi se mi utegnilo primeriti, pahnil na stran ves strah, misleč samo na to, kako bi potešil svoje poželenje, in sem, medtem ko je slepec jemal denar iz mošnje, sunil klobaso z ražnja in sila urno nataknil nanj omenjeno repo. Potlej ko mi je gospodar dal denar za vino, je sam poprijel za raženj, ga začel obračati nad ognjem in tako skušal speči tisto, kar se je izognilo kuhi, ker niti nje ni bilo vredno.

Odšel sem po vino in se kajpak nisem obotavljal pospraviti klobase. Ko sem se vrnil, sem našel slepega grešnika, kako drži med režnjema kruha pripravljeno repo, ki je še ni prepoznal, ker je še ni otipal z rokami. Ko pa je vzel režnja in ugriznil vanju, misleč, da bo hkrati odgriznil tudi kos klobase, se je znašel na hladnem s hladno repo. Nakremžil se je in rekel:

»Kaj pa je to, Lazarček?«

»Gorje mi!« sem odvrnil. »Kaj bi mi spet radi kaj naprtili? Ali vam nisem pravkar prinesel vina? Nekdo je bil tu in je to storil, da bi se ponorčeval iz vas.«

»Kaj pa še,« je dejal, »saj niti za hip nisem spustil ražnja iz rok; ni mogoče.«

Spet sem se začel pridušati in zaklinjati, da pri tej podtaknitvi in zamenjavi nimam nič, pa mi je prav malo koristilo, saj se prekanjenosti prekletega slepca nič ni dalo skriti. Vstal je, me prijel za glavo in me od blizu začel ovohavati: kot dober ptičar je kajpak že po sapi moral čutiti, kaj sem jedel. Da pa bi prišel resnici še bolj do dna, me je z divjo jezo, ki ga je razganjala, zgrabil z obema rokama, mi razprl usta, kolikor najbolj se je dalo, in tebi nič meni nič vtaknil vanje nos, ki je bil dolg in ošiljen in se mu je tedaj zavoljo jeze podaljšal za cel pedenj, tako da mi je z njegovo konico segel prav do jezička v goltancu.

Zaradi tega in zaradi mojega strahu in ker je preteklo šele malo časa in se črna klobasa še ni dobro usedla v želodcu, predvsem pa zavoljo bezanja njegovega nazarenskega nosu, ki me je malone napol zadušil, skratka zavoljo vseh teh reči skupaj, sta dejanje in požrešnost prišla na dan in se je njegovo vrnilo k svojemu gospodarju. Še preden je hudobni slepec potegnil svoj trobec iz mojih ust, je moj želodec začutil tolikšno slabost, da mu je plen vrnil, in sicer tako, da sta njegov nos in nesrečna slabo prežvečena klobasa prišla hkrati iz mojih ust.

O ljubi Bog, da bi bil tisti hip v grobu, saj mrtev sem bil že tako ali tako! Srd sprijenega slepca je bil tolikšen, da bi me po mojem ne pustil živega, ko bi zaradi hrupa ne pritekli ljudje. Iztrgali so me iz njegovih rok, v katerih je ostalo polno redkih las, ki sem jih še imel, z opraskano glavo in marogami po tilniku in goltancu. Zadnji jih

je seveda pošteno zaslužil, saj sem prav zavoljo njegove hudobije toliko trpel.

Hudobni slepec je vsem, kar jih je priteklo tja, pripovedoval o mojih malopridnostih in jim spet in spet razlagal tisto o vrču in o grozdu pa še o tej zadnji. Vsi so se na ves glas krohotali, tako da so mimoidoči prihajali gledat veselico. Slepec je pripovedoval o mojih junaštvih s tolikšno prikupnostjo in duhovitostjo, da bi se mi zdelo krivično, če se jim tudi sam ne bi smejal, čeprav sem bil ves zdelan in objokan.

Ob tem me je obšla misel na strahopetnost in šibkost, ki sem ju zagrešil in zavoljo katerih sem se preklinjal, to namreč, da mu nisem odgriznil nosu, ko sem imel tako lepo priložnost, saj je bilo pol poti že prehojene. Samo zobe bi stisnil, pa bi mi nos ostal pod streho, in ker je bil last te mrcine, bi mi ga nemara želodec bolje obdržal, kakor je obdržal klobaso, in ker ne bi prišel na dan, bi lahko vse zatajil. Bog daj, da bi bil to storil, saj bi bilo tako ali tako vseeno.

Krčmarica in tisti, ki so bili v krčmi, so naju pobotali in mi z vinom, ki sem mu ga prinesel, umili glavo in vrat. Hudobni slepec mi je to zbadljivo oponašal, rekoč:

»Pri moji veri, ta fante mi v letu dni potrati več vina za umivanje, kot ga sam v dveh popijem. Pravzaprav, Lazar, si večji dolžnik vinu kot očetu, zakaj on te je enkrat zaplodil, vino pa ti je tisočkrat dalo življenje.«

In nemudoma je povedal, kolikokrat mi je razbil in razpraskal butico in jo potlej z vinom pozdravil.

»Povem ti,« je rekel, »če bo kdo na svetu imel srečo z vinom, jo boš imel ti.«

In tisti, ki so me umivali z njim, so se na ves glas smejali, čeprav sem se pridušal. Toda slepčeva napoved se ni pokazala za lažno in odtlej se tega človeka, ki je imel najbrž dar prerokovanja, velikokrat spomnim in mi je hudo zavoljo nevšečnosti, ki sem mu jih prizadejal

(čeprav sem jih drago plačal), kadar pomislim, da se je to, kar mi je tisti dan rekel, zares izpolnilo, kar boste, milostni gospod, izvedeli pozneje.

Zaradi tega in zaradi grdih burk, ki jih je slepec uganjal z menoj, sem se dokončno odločil, da ga zapustim. To misel in ta namen sem že nekaj časa nosil v glavi; zadnja burka, ki mi jo je zaigral, je le še izbila sodu dno. Zgodilo pa se je takole: takoj naslednji dan sva odšla po mestu prosit vbogajme. Ker pa je prejšnjo noč močno deževalo in je deževalo tudi čez dan, je hodil molit v pokrita preddverja, ki jih imajo v tem kraju, da naju ne bi zmočilo. Ko se je bližala noč, a dež še ni ponehal, mi je slepec dejal:

»Lazar, ta voda je sila trdovratna, bolj ko se noči, bolj lije. Za ta čas jo poberiva v prenočišče.«

Na poti do tja sva morala prebresti potok, ki je zaradi obilnega dežja močno narasel. Dejal sem mu:

»Stric, potok je precej širok, ampak če hočete, vidim kraj, kjer bova bolj zlagoma, in ne da bi se zmočila, prišla čez, zakaj tamle se precej zoži, pa bi ga lahko suha preskočila.«

Nasvet se mu je zdel dober, pa je dejal:

»Bistre glave si, zato te imam rad. Pelji me na tisto mesto, kjer se potok zoži, zakaj zima je in voda ni preveč prijetna, posebno še, če si zmočiš noge.«

Brž ko sem videl, da je za mojo željo vse prav naravnano, sem ga odpeljal izpod pokritega preddverja, ga odvedel naravnost k stebru oziroma kamnitemu podporniku, ki je stal na trgu in je skupaj z drugimi podpiral pomole hiš, ter mu rekel:

»Stric, tule je najožji prehod čez reko.«

Ker je curkoma deževalo in je bil siromak bolj in bolj moker in ker se nama je mudilo, da bi se ognila vodi, ki je padala na naju, predvsem pa ker mu je Bog tako zelo omračil um (zato da je meni omogočil maščevanje nad njim), mi je verjel in mi dejal:

»Postavi me na primerno mesto in skoči čez potok.«

Postavil sem ga prav nasproti podpornika, nato pa skočil in smuknil za steber, kakor tisti, ki čaka srečanje z bikom, ter mu rekel:

»Dajmo, poženite se, kolikor morete, da pridete na to stran vode!«

Nisem še dobro izrekel teh besed, že se ubogi slepec ustopi kakor kozel, vzame korak zaleta, da bi dlje skočil, se z vso silo požene in butne z glavo v steber, da je zabobnelo, kakor da se je razbila velika buča. Napol mrtev in s počeno glavo je pri priči padel vznak.

»Kako to? Klobaso ste zavohali, stebra pa ne? Le vohajte ga, le!« sem mu dejal.

Pustil sem ga v rokah množice ljudi, ki mu je pritekla na pomoč, vzal pot pod noge in jo ucvril skozi mestna vrata ter se še pred nočjo znašel v Torrijosu. Nikoli nisem izvedel, kaj je Bog storil s slepcem, pa tudi za mar mi ni bilo, da bi izvedel.